

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Основи міжкультурної комунікації
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Освітній рівень **перший (бакалаврський)**

Освітня програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Статус дисципліни **вибіркова**

Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу **Ірина ОТЕНКО**

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *міжнародного бізнесу та економічного аналізу*
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробник:

Євдокімова-Лисогор Леся Анатоліївна, к.п.н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Світові процеси глобалізації відкривають для України нові перспективи розвитку міжнародних відносин. У наш час підготовка майбутнього фахівця спрямована не тільки на інформаційно-аналітичну, консультативну, експертну діяльність, а й на створення інноваційних міжнародних проектів, які передбачають безпосередню комунікацію з іноземними організаціями та підприємствами відповідно до різних сфер спільної діяльності, здійснення суспільних комунікацій, реалізації інвестиційних проектів із розвитку міжнародних зв'язків. Комунікативний характер професійно-практичної діяльності працівників даної сфери актуалізує проблему набуття студентами досвіду взаємодії з іноземними партнерами.

Мета навчальної дисципліни «Основи міжкультурної комунікації»: вивчення студентами теоретичних основ та набуття практичних навичок міжкультурної комунікації, які є необхідними для плідної діяльності з представниками інших культур у міжнародній співпраці.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Всесвітня історія	Міжнародні культурні відносини
Суспільні комунікації	Міжнародні відносини в Африці та на близькому Сході
Політологія	Міжнародні відносини в Європі
	Міжнародні відносини в Північній та Південній Америці
	Міжнародні відносини в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні
	Міжнародні відносини та світова політика

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність генерувати нові ідеї Здатність спілкуватися іноземною мовою. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному,	Знати природу та механізми міжнародних комунікацій. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

<p>суспільному, культурному та інформаційному.</p> <p>Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.</p> <p>Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).</p>	
--	--

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні засади міжкультурної комунікації

Тема 1. Міжкультурна комунікація як галузь наукового знання і навчальна дисципліна

1.1 Міжкультурна комунікація як галузь наукового знання і навчальна дисципліна
Об'єкт, предмет, мета та завдання навчальної дисципліни. Категорійний апарат навчальної дисципліни. Сутність міжкультурної комунікації. Структура міжкультурної комунікації.

1.2. Становлення міжкультурної комунікації та її місце в суспільствознавстві.

1.3. Розвиток міжкультурної комунікації на сучасному етапі в Україні.

Тема 2. Теоретичні основи міжкультурної комунікації

2.1. Поняття та сутність культури. Характерні особливості культури. Основні функції культури.

2.2. Сутність культурологічних процесів в українському суспільстві. Локальні культури, їх взаємодія та співіснування. Культура та мовна поведінка

2.3. Цінності вірування та переконання у міжкультурному контексті.

Тема 3. Проблеми міжкультурної комунікації у філософсько-соціологічному аспекті та їх осмислення провідною філософською думкою

3.1. Аспектний аналіз міжкультурної комунікації. Роль філософії, культурології, психології, лінгвістики у розумінні понять «комунікація», «спілкування», «діалог».

3.2. Комунікативна філософія Ю. Хабермаса, К.-О. Апеля, Л. Фейербаха, К. Ясперса, М. Бубера.

3.3. Філософія діалогу Е. Гуссерля, М. Хайдегера, Ж.-П. Сартра.

3.4. Філософська концепція М. Бахтіна.

Тема 4. Діалог культур як форма міжкультурної співпраці

4.1. Особливості діалогу культур як однієї з важливих форм культурної співпраці. Вплив соціокультурних феноменів міжкультурної комунікації на суспільні процеси.

4.2. Соціалізація, інкультурація, акультурація – процеси пізнання іншої культури.

4.3. Модель засвоєння чужої культури М. Беннета.

Тема 5. Взаємодія лінгвокультур як основа міжкультурної комунікації

5.1. Зіткнення культурних проявів як шлях до усвідомлення національних

особливостей культур. Теорія «айсберга». Комунікативна функція культури.

5.2. Моделі культурно-мовної взаємодії із представниками різних мовних спільнот.

5.3. Вербальне, невербальне, паравербальне спілкування у міжкультурному співробітництві.

5.4. Мовчання як форма комунікації.

Тема 6. Міжкультурні відносини на сучасному етапі суспільного розвитку

6.1. Культурні цінності в міжнародних відносинах. Поняття та сутність стереотипів.

6.2. Проблема ідентифікації в постіндустріальному суспільстві. Культурна ідентичність, культурні коди.

6.3. Поняття етнос, народ, нація.

Змістовий модуль 2

Комунікативні перешкоди у процесі міжкультурної комунікації

Тема 7. Проблеми міжкультурного розуміння співрозмовників

7.1. Поняття «культурний шок». Ступені та стадії культурного шоку.

7.2. Шляхи подолання культурного шоку.

7.3. Міжкультурний конфлікт та причини його виникнення. Міжкультурний та етнічний конфлікти. Поняття, форми, стадії, види, мотиви міжетнічних конфліктів.

7.4. Шляхи розв'язання міжкультурних конфліктів.

Тема 8. Культурні стереотипи та упередження

8.1. Особливості сприйняття інших культур.

8.2. Стереотипи в міжкультурній комунікації. Етнічні, расові та культурні стереотипи. Роль стереотипів у вивченні національного характеру.

8.3. Упередження в міжкультурній комунікації. Формування упереджень та їх роль у професійній діяльності майбутнього фахівця. Приховані форми упереджень.

8.4. Підходи до успішної міжкультурної комунікації.

Тема 9. Міжкультурна взаємодія в контексті ділової комунікації

9.1. Сутність міжкультурного ділового спілкування. Культура і мова як провідні категорії міжкультурного ділового спілкування. Моделі міжкультурного ділового спілкування. Концепт ділової культури. Основні типи ділових культур. Теорії культурних вимірів Е. Холла.

9.2. Теорія культурних орієнтацій Ф. Клакхона та Ф. Стробека.

9.3. Параметри культур Г. Хофстеде.

9.4. Культурні виміри Ф. Тромпернаарса.

Тема 10. Поняття «мовного ставлення» в міжкультурній комунікації

10.1. Мовне ставлення як соціальний показник життя. Мови та їх відмінності.

Акцент і темп мовлення як шлях до мовного розуміння.

10.2. Системи державно-управлінської діяльності в сфері культурної співпраці.

10.3. Законодавче забезпечення державного управління в сфері культури.

10.4. Культура нації як соціальний чинник.

Тема 11. Толерантність та ввічливість у професійній діяльності майбутнього фахівця

11.1. Теорія ввічливості в міжкультурній комунікації. Максими ввічливості.

11.2. Основні принципи культурного діалогу.

11.3. Поняття міжкультурної толерантності. Межі толерантності. Етапи та форми міжкультурної толерантності.

Тема 12. Міжнародні організації та їх роль у міжкультурній комунікації

12.1. Загальна характеристика документів Ради Європи

12.2. «Біла книга», як основа культурного діалогу в світі. Мовна політика як основа багатокультурної та багатомовної Європи. Конвенція про захист прав людини.

12.3. Програма співробітництва Ради Європи з Україною.

12.4. Міжнародні організації та їх роль у міжкультурній комунікації.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни»

Методи навчання та викладання

Методи навчання, спрямовані на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти використовуються: проблемні лекції, дискусії, дебати, презентації, індивідуальна робота під час виконання практичних завдань.

Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Основи міжкультурної комунікації» проходить за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що відбувається протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

контроль знань проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час лекційних та практичних занять проводиться за такими критеріями:

активна робота під час лекційних занять, максимальна оцінка за лекцію – 1 бал (усього – **12 балів**);

активна робота на практичних заняттях, перевірка домашніх завдань (усне опитування, дискусії, доповіді). Максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить усього – **36 балів**;

поточна контрольна робота (дві контрольні роботи), максимально оцінюється в 6 балів (дві контрольні роботи). Контрольна робота включає два питання (теоретичне та практичне) (максимальна оцінка за кожне завдання – 3 бали) усього – **12 балів**.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: вивчення лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів із навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни й передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 3 практичних завдань (ситуаційного, діагностичного та евристичного).

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки й компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	Незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
1	2		3	4
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція – дискусія за питаннями: Міжкультурна комунікація як галузь наукового знання і навчальна дисципліна Об'єкт, предмет, мета та завдання навчальної дисципліни. Категорійний апарат навчальної дисципліни.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Становлення міжкультурної комунікації та її місце в суспільствознавстві.	Активна робота на парі	3
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція: Поняття та сутність культури. Характерні особливості культури. Основні функції культури.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Сутність культурологічних процесів в українському суспільстві. Локальні культури, їх взаємодія та співіснування. Культура та мовна поведінка	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	<i>Самостійна робота</i>			

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та тестового контролю.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Аспектний аналіз міжкультурної комунікації. Роль філософії, культурології, психології, лінгвістики у розумінні понять «комунікація», «спілкування», «діалог».	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Комунікативна філософія Ю. Хабермаса, К.-О. Апеля, Л. Фейєрбаха, К. Ясперса, М. Бубера.	Активна робота на парі	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція: Особливості діалогу культур як одної з важливих форм культурної співпраці.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Соціалізація, інкультурація, акультурація – процеси пізнання іншої культури.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями:	Перевірка домашніх завдань	
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: Моделі культурно-мовної взаємодії із представниками різних мовних спільнот.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Вербальне, невербальне, паравербальне спілкування у міжкультурному співробітництві.	Перевірка виконання домашнього завдання Письмова КР	3 6
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Культурні цінності в міжнародних відносинах. Поняття та сутність стереотипів.	Експрес-опитування	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Проблема ідентифікації в постіндустріальному суспільстві. Культурна ідентичність, культурні коди.	Перевірка виконання домашнього завдання	3

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Міжкультурний конфлікт та причини його виникнення. Міжкультурний та етнічний конфлікти. Поняття, форми, стадії, види, мотиви міжетнічних конфліктів.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Поняття «культурний шок». Ступені та стадії культурного шоку.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція: Стереотипи в міжкультурній комунікації. Етнічні, расові та культурні стереотипи. Роль стереотипів у вивченні національного характеру.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Упередження в міжкультурній комунікації. Формування упереджень та їх роль у професійній діяльності майбутнього фахівця. Приховані форми упереджень.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 9.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Сутність міжкультурного ділового спілкування. Культура і мова як провідні категорії міжкультурного ділового спілкування. Моделі міжкультурного ділового спілкування.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Концепт ділової культури. Основні типи ділових культур. Теорії культурних вимірів Е. Холла.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.		
Тема 10.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Мовне ставлення як соціальний показник життя. Мови та їх відмінності. Акцент і темп мовлення	Активна робота на парі	1

		як шлях до мовного розуміння.		
	Практичне заняття	Практичне заняття: Системи державно-управлінської діяльності в сфері культурної співпраці.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.		
Тема 11.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: Поняття міжкультурної толерантності. Межі толерантності. Етапи та форми міжкультурної толерантності.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Теорія ввічливості в міжкультурній комунікації. Максими ввічливості.	Перевірка виконання домашнього завдання Письмова КР	3 6
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Тема 12.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція: «Біла книга» , як основа культурного діалогу в світі. Мовна політика як основа багатокультурної та багатомовної Європи. Конвенція про захист прав людини.	Активна робота на парі	1
	Практичне заняття	Практичне заняття: Міжнародні організації та їх роль у міжкультурній комунікації.	Перевірка виконання домашнього завдання	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу.	Перевірка домашніх завдань	
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Євдокімова-Лісогор Л. А. Опорний конспект лекцій. Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4943¬ifieditingon=1>

Додаткова

2. Грушевицкая Т. Г., Попков В. Д., Садохин А. Л. Основы межкультурной коммуникации / под. ред. А. Л. Садохина. – М.: Юнити-Дана, 2003. – 352 с.

3. Донец П. Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации / П. Н. Донец. – Харьков: Штрих, 2001. – 384 с.
4. Євдокімова-Лисогор Л. А. Основи міжкультурного діалогу / Л. А. Євдокімова-Лисогор Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2017. – 72 с.
5. Євдокімова-Лисогор Л. А. Основи міжкультурної комунікації [Електронний ресурс]: методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» першого (бакалаврського) рівня / уклад. Л. А. Євдокімова-Лисогор. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 29 с.
6. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація / В. М. Манакін. – К.: Академія, 2012. – 288 с.
7. Куриляк В. Є. Менеджмент: міжцивілізаційні і міжкультурні основи. Монографія / В. Є. Куриляк. – К.: Кондор, 2010. – 482 с.
8. Лекторский В. А. О толерантности / В. А. Лекторский // Философские науки. – 1997. – № 3-4. – с. 14-19
9. Мясоедов С.П. Основы кросскультурного менеджмента: Как вести бизнес с представителями других стран и культур: Учеб. Пособие. – М.: Дело, 2003. – 256 с.
10. Hofstede G. Organizing for Cultural Diversity / G. Hofstede // European Management Journal. – 1989. – Vol. 7. № 4. – P. 262-263.
11. Hall Edward. Beyond culture./ Edward Twitchell Hall. – Garden City, N.Y Anchor Press / Doubleday, 1981. – 298 p.
12. Hofstede G. J. Research on cultures: how to use them in training? / G. J. Hofstede // European J. Cross-Cultural Competence and Management. – Vol. 1, Num 1 p. 18
13. Targowski, A. and A. Metwalli. “The Framework for Cross-culture Communication Process Efficiency and Cost in the Global Economy.” In ed. E. Szewczak and C. Snodgrass. Managing the Human Side of Information Technology: Challenges and Solutions, Harrisburg, PA: Idea Group Publishing. – 2002. pp. 56-74

Інформаційні ресурси

14. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич // М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Київ: Довіра, 2007. – 205 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>
15. Lin M. Is There an Essential Difference between Intercultural and Intracultural Communication? // Intercultural Communication. – 2003-2004. – № 6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.immi.se/intercultural/nr6/lin.htm>
16. Smith, Peter B., Shaun Dugan, and Fons Trompenaars. «National culture and the values of organizational employees a dimensional analysis across 43 nations». Journal of cross-cultural psychology 27.2.1996. С. 231-264.
17. Офіційний сайт Європейського Союзу. – Режим доступу : www.europa.eu.com.
18. Офіційний сайт ООН. – Режим доступу : www.un.org.
19. Офіційний сайт ЮНЕСКО. – Режим доступу : www.unesco.org.
20. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – Режим доступу до джерела: <http://www.nbuv.gov.ua/>
21. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Основи міжкультурної комунікації» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4943¬ifyeditingon=1>